

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Trondheim, 15.09.2026

Deres ref.:
202422916-5

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2026/4438

Saksbehandler:
Sara Brækhus Zambon

Søknad om endret minstevannføring i Austerdalselva for Sør fjord I kraftverk - Miljødirektoratets vurdering

NVE har sendt på høring Nordkraft AS sin søknad om å redusere minstevannføringen til Austerdalselva i Narvik kommune, i forbindelse med Sør fjord I reguleringen. Uttalelsen er skrevet i samråd med Statsforvalteren i Nordland.

Sakens bakgrunn

Nordkraft AS søker om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 9 til å endre to av vilkårene i manøvreringsreglementet for Sør fjord kraftanlegg i Hamarøy kommune, meddelt ved kongelig resolusjon av 10.05.1996. Nordkraft AS søker om å redusere minstevannføringen i Austerdalselva (Narvik kommune) i perioden 15.08.-30.09 fra 2,5 m³/s til 1,0 m³/s. De søker i tillegg om å erstatte kravet om tre lokkeflommer i perioden 15.08.- 30.09, med én årlig spyleflom på våren. De skisserer to alternativer:

- 1) 15. juli - 30. september 1 m³/s *
1. oktober - 14. juli 0,2 m³/s *
Årlig slippes en vårfloam med vannføring tilsvarende totaltilsigt i et døgn (uke 23-24).
*Eller naturlig lavere vannføring fra nedbørfelt til Vatn 621.
- 2) 15. juli - 30. september 1 m³/s
1. oktober - 14. juli 0,2 m³/s
Årlig slippes en vårfloam med vannføring tilsvarende totaltilsigt i et døgn (uke 23-24).
(Vannet slippes med garantert vannføring fra Gammelofvatn)

Austerdalselva er en brepåvirket elv med lav vanntemperatur store deler av sesongen. Det er en såkalt sen elv der laks ikke vandrer opp før i starten på august¹. Gytebestandsmålet for Austerdalselva er 49 kg hunnfisk². Anadrom strekning er ca. 6-7 km, der ca. 3.8 km i hovedløpet. Ca. 1,5 km fra utløpet møter Austerdalselva Norddalselva i Norddalsfossen. Det er sprikende meninger om fossen er et vandringshinder på lave vannføringer. I Kanstad-Hanssen (2018)³ rapporteres det om at gytefisk ble registrert oppstrøms fossen i 2013, 2016 og 2017. Disse undersøkelsene ble gjennomført med vannføringer mellom 4,2 og 4,9 m³/s. Det nevnes i NVEs innstilling til konsesjonen i 1994, i en kommentar fra Nordkraft at det er sprengt ut kulper i Norddalsfossen for å bedre fiskens oppgangsmuligheter (mai 1992) uten at vi har funnet ytterligere informasjon om saken. Vannet fra

¹ Larsen, B. M. & Næsje, T. F. 1991. Ferskvannsbiologiske undersøkelser i forbindelse med regulering og overføring av avløpet fra Gammelofvatn, Tysfjord kommune. NINA Oppdragsmelding 58: 1-37

² [Lakseregisteret](#)

³ Kanstad-Hanssen, Ø. 2018. Austerdalselva i Tysfjord – fiskeribiologiske vurderinger av effektene av pålagte vannslipp.

Gammelofvatn er sjelden over 4 grader; dette gir utslag i at laks- og ørretungene vokser seint, har høy smoltalder og at fisketettheten ser ut til å være lavere enn i de fleste andre vassdrag i Nordland⁴.

Austerdalselva har vært overført til Sørfjord siden 1983 som følge av konsesjonen gitt i 1982. I 1997 ble vann fra Gammeloftvann også overført til Sørfjord, og vannføringen til Austerdalselva ble igjen redusert. Dagens manøvreringsreglement har vært gjeldende siden konsesjonen til regulering og overføring av avløpet fra Gammelofvatn ble tillatt i 1996.

NVE konkluderte i 2016 med at Nordkraft hadde brutt kravene til slipp av vann i perioden 1983-2009 og 2009-2010, og ga regulant et pålegg om undersøkelser for å dokumentere status og mulige avbøtende tiltak for de anadrome fiskebestandene i Austerdalselva. Sluttrapporten fra påleggsundersøkelsene³ er brukt som underlag for søknaden til Nordkraft.

Dagens reglement er:

- 15/7 - 14/8: 1 m³/s
- 15/8 - 30/9: 2,5 m³/s, samt 3 lokkeflommer a 2 døgn 3,5 m³/s
- 1/10 - 14/07: 0,2 m³/s

Oversikt fra Qvadis (NVE) viser at vannforekomsten fra Gammeloftvatnet har 1-17 % igjen av normalvannføringen før samløpet med øvre deler av Austerdalselva, som har 1-8 % igjen av normalvannføringen. Den nedre delen av Austerdalselva har en vannføring som tilsvarer 16-38 % av normalvannføringen.

Det er gjort flere undersøkelser i perioden 1976 - 2018. Vi oppsummerer noen av de viktigste punktene fra rapportene, siden vi mener at kunnskapsgrunnlaget i søknaden er mangelfullt.

Her er noen sentrale punkt fra rapportene gjengitt.

Heggberget (1976)⁵ sier at Austerdalselva kan karakteriseres som en liten, men god lakse-/sjørretelv. Rapporten sier at elva har gode oppvekstområder for yngel av laks, men få gyteområder nedstrøms fossen. Det er vurdert til å være noen gode gyteområder og oppvekstområder for laks i øvre deler av Austerdalselva. Det nevnes at Tysfjord Jeger- og Fiskeforening har satt ut 40.000 lakseyngel i perioden 1967-1974 og at fangstene har ligget på ca. 100 laks og 75 sjørret. Det vises ikke til offentlig fangststatistikk som kan støtte denne påstanden. Det står også at undersøkelser med elektrisk fiskeapparat viste at det ble funnet betydelige mengder av ørret laks og røye uten å kvantifisere det noe videre.

Fylkesmannen i Nordland (1990)⁴ oppsummerer resultatene fra påleggsundersøkelser gjennomført i 1989. Vekstanalyser viste at fisken i Austerdalselva vokste dårlig, men noe bedre enn veksten i Beiarn som, som de mente hadde den dårligste registrerte veksten hos laksunger i Norge. Rapporten viser til at lokale fiskere mente at det tidligere ble tatt en god del laks, men at resultatene fra el-fisket i 1984, 85 og 89 gav lite laks. Etter reguleringen i 1983 er det bare påvist laksunger på strekningen opp til samløpet med Norddalselva. Det så ikke ut til at laks utnytter Austerdalselva ovenfor samløpet med Norddalselva eller selve Norddalselva.

Larsen og Næsje (1991)**Error! Bookmark not defined.**: Vassdraget har faste bestander av laks og aure/sjøaure samt en sporadisk forekomst av sjørøye. De mente at elva neppe har hatt noen stor, naturlig laksebestand, men det er imidlertid sannsynlig at elva kan ha hatt stor betydning som sjørretelv. Mengden oppfisket laks og sjøaure ble vurdert som lav, slik at rekreasjonsverdien av vassdraget syntes å være viktigere enn kjøttverdien av fisken. Det ble bare påvist laksunger på strekningen opp til samløpet med Norddalselva, og tettheten var meget lav, mens det ble registrert ørretunger i hele vassdraget i lave til moderate tettheter. I Austerdalselva møter fisken

⁴ Fylkesmannen i Nordland. (1990). Notat: Fiskeribiologiske etterundersøkelser i Austerdalsvassdraget (Tysfjord kommune), november 1989.

⁵ Heggberget T.G. (1976) Regulering av Sørfjord- og Austedalsvassdragene i Tysfjord. Fiskeribiologisk vurdering., 14.

oppgangshindring i fossen/strykpartiet like ovenfor samløpet med Norddalselva. I de øverste delene av vassdraget ved samløpet med elva fra Gammelofvatn finnes det gode gyte- og oppvekstplasser. Gjennomsnittlig tetthet av ungfisk for alle stasjonene samlet var 8,4 individer/100 m². Gunstig vannføring og temperatur er avgjørende for at fisk skal komme opp til de øvre deler av vassdraget. Lav vanntemperatur kan hemme oppgangen i vanskelige partier av elva selv om vannføringen er gunstig.

Halvorsen (1999)⁶: Elva er en middels produktiv elv for (sjø)ørret, men har begrenset kapasitet grunnet mangel av adgang til en innsjø eller større kulper. Den potensielle tilgjengelige elvestrekning for sjøvandrende laksefisk er 6-7 km, men reproduksjon av laks er ikke registrert lenger oppstrøms enn Norddalsfossen. Elva har en del massetransport (sand), noe som reduserer bunns substratets egnethet som oppvekstområde for laks og ørret. Elektrofisket ble gjennomført 07/09/1999 da elva hadde "*normal sommervannstand*". Undersøkelse av tre lokaliteter nedenfor- og en lokalitet ovenfor Norddalsfossen viste middels tettheter av ørret, og ingen funn av laks. Tettheten av ørret var høyest på 20 individer/100 m² for den nederste stasjonen, og tetthetene for de andre stasjoner var 10 individer/100 m². Over fossen ble det registrert en blank ørret som sannsynligvis var en sjøørret. Den øvre delen av Austerdalselva ble beskrevet som brukbar, spesielt til gyting, selv om elvebunnen var noe ensartet. Basert på resultatene og en gjennomgang av tidligere undersøkelser konkluderes det at Austerdalselva ikke har egen laksestamme, og har begrensede muligheter sjøørret. I undersøkelsesperioden var det ikke tegn til at fossen var et vandringshinder.

Jørgensen (2003)⁷: Nedre del av elva, nedenfor samløpet med Norddalselva, har hovedsakelig dårlig egnete gyte- og oppvekstareal, mens øvre del, som har roligere vannhastighet, har noe bedre forhold. Elva er dominert av ensartet substrat bestående av små stein og sand, og elvebunnen er nokså flat. Tetthetene av fisk (laks og ørret) er i underkant av det en regner som normalt i nord-norske elver. Den lave fisketettheten er sannsynligvis et resultat av vassdragets begrensede produksjonsevne. I motsetning til tidligere undersøkelser dominerer laksen i antall over ørreten, og dette kan skyldes økte vanntemperaturer som følge av at kaldt vatn fra Gammelofvatn er overført til Sørfjord. I tillegg blir høyest antall lakseunger (41 av 62) funnet i øvre del av Austerdalselva ovenfor Norddalsfossen, og årsyngel ble kun registrert ovenfor fossen. Høy vannføring i Austerdalselva er ikke spesielt gunstig, siden elvebunnen er nokså flat, med få større steiner som stikker opp og stopper vannstrømmen. Høyere vannføring fører til at elva blir striere, og det blir enda færre standplasser/hvileplasser både for ungfisk og voksen fisk. For produksjonen av fisk i elva synes økt vannføring utover 1.0 m³/s ikke å være udelt positivt, og den økte vannføringen og lokkeflommene regulanten er pålagt om høsten er sannsynligvis et tiltak hovedsakelig for å sikre oppgangen til gytefisk. Ved den vannføringen som var ved denne undersøkelse (Minstevannslipp på 1 m³/s) var det imidlertid ikke noe problem for stor fisk å vandre opp. Minstevannføring gjennom vinteren har trolig bidratt svært positivt for å opprettholde produksjonen av fisk i vassdraget.

Kanstad-Hanssen (2018)³: Elva har gått fra å være dominert av laks til at ørreten nå dominerer igjen sammenlignet med resultatene fra Jørgensen (2003). Registreringer av ungfisk og gytefisk tyder på at arealene ovenfor Norddalsfossen utgjør en vesentlig del av elvens produksjonspotensial for ørret og laks. Undersøkelsene ble gjennomført i perioden med minstevannføring på 2,5 m³/s. Elva fremstår som flomstor ved en vannføring på 2,5/3 m³/s i øvre deler av elva, vannet går til dels i vegetasjonen. Det ble ikke gjennomført en systematisk kartlegging av substratet. Elven er en stri og kald elv med en elvebunn med lite skjul for ungfisk. Vanntemperaturen er under 7 grader til månedsskifte juni-juli, varmes videre i juli for så å reduseres når 1 m³/s inntre og senkes betraktelig når kravet på 2,5 m³/s inntre. I rapporten foreslås det å redusere sommervannføringen til 1 m³/s i perioden 15/8 - 30/9. Det foreslås også å øke vintervannføringen noe, med bruk av noe av vannet som man sparer sommerstid for å øke vanntemperaturen, i tillegg til å erstatte lokkeflommene med en vårflom for å gjenscape noe

⁶ Halvorsen, M. 2000. Bedre fiske i regulerte vassdrag i Nordland, Fagrapport 1999. Fylkesmannen i Nordland. Rapport nr. 1 – 2000.

⁷ Jørgensen, L. 2003. Bonitering og ungfiskregistrering i det regulerte Austerdalsvassdraget, Tysfjord kommune.

av dynamikken i vassdraget fra før reguleringen. De høye vannhastighetene er en klar begrensende faktor for fiskeproduksjon.

Miljødirektoratets vurdering

Rapportene som har blitt skrevet fra 1970-tallet til i dag, kommer med forskjellig og til dels ulik informasjon om vassdragets viktighet som lakse- og sjørretvassdrag. Mye tyder på at dette vassdraget ikke er et høytproduktivt vassdrag, men at det har vært reproduksjon av både laks og ørret, og tidligere også trolig noe sjørøye. Elva er i dag fraført store mengder vann (Qvadis), men blir fortsatt karakterisert som stri og med for mye vann for å egne seg som et godt laksevassdrag av Jørgensen⁷ og Kanstad-Hanssen³. Kanstad-Hanssen skriver at elva fremstår som flomstor ved en vannføring på 2,5/3 m³/s i øvre deler av elva, og at vannet går til dels i vegetasjonen. Elva er grunn og med liten helning og det er lite skjul i substratet. Siden det er grunn til å anta at vassdraget hadde høyere naturlig vannføring før regulering, antar vi at dette henger sammen med tilgroing i elveløpet.

Søknaden fra Nordkraft fokuserer på å redusere sommervannføringen i perioden 15.8-30.9. Dette vil gi en økning i kraftproduksjonen på 6,9 GWh/år, og vil ifølge søknaden, kunne føre til noe gevinst for de anadrome artene gjennom økt temperatur i elva. Regulant mener at man vil oppnå forbedringer i elvas vannhastigheter uansett alternativ, ved at man reduserer vannføringen til 1 m³/s.

Vi har prøvd å finne tilbake til informasjon om hvorfor man i konsesjonen økte fra 1 m³/s til 2,5 m³/s i perioden 15/8 - 30/9, før man reduserer til vintervannføringen på 0,2 m³/s. Før 1996 var minstevannføringskravet på 1,2 m³/s i perioden 1/7 - 14/8 for så å øke til 3,5 m³/s i perioden fra 15/8 - 30/9. Regulant søkte den gang om å ha vinter- og sommervannføring, dvs. på 0,2 m³/s frem til 14/8 og deretter 2,5 m³/s i perioden 15/8 - 20/9. Vi har ikke funnet hvorfor det i den foregående konsesjonen fra 1982 ble satt 3,5 m³/s som minstevannføring for overnevnte periode. Lokkeflommene ble introdusert i 1996 for å bedre oppgangsmulighetene for anadrome fiskearter.

I oppsummeringen til NVEs innstilling (1994) står det "*DN (nå Miljødirektoratet) og Fylkesmannen (nå Statsforvalteren) viser til at reguleringen og overføringen av Gammelofvatn kan bidra til å bedre forholdene for fisk. Utfra de erfaringer disse har med temperatur i elver synes det ikke problematisk med tapping fra Gammelofvatn i sommerhalvåret for å dekke minstevannføring*" og videre "*I perioden fra midten av august til ut september vil vannslippingen etter forslaget bli redusert med inntil 1 m³/s i forhold til dagens reglement. Det vil imidlertid i denne perioden bli sluppet 3 lokkeflommer a 2 døgn, og tilleggsslippingen vil i middel utgjøre en vannmengde på 1 m³/s ut over den allerede foreslåtte slippingen på 2,5 m³/s.*" DN vurderte den gang at "*lufttemperaturen vil bidra til økning av vanntemperaturen pga. god kontakt og innblanding av luft i fosser og stryk.*" Selv om det ikke framkommer tydelig, antar vi at disse vurderingene har blitt gjort for å fortsatt sikre vandring av fisk forbi Norddalsfossen og gi best mulige forhold for fisken i elva.

I Larsen og Næsje (1991) står det at "fra lokalt hold ble hevdet at vannføringen må være >4 m³/s ovenfor samløpet med Norddalselva for å få oppgang av fisk og for at sportsfisket skal kunne utøves på en skikkelig måte." I henholdsvis Jørgensen (2003) og Kanstad-Hanssen (2018) står det derimot "*Ved den vannføringen (minstevannføring på 1 m³/s red.anm.) som var ved vår undersøkelse var det imidlertid ikke noe problem for stor fisk vandre opp*", men at "*Våre undersøkelser gir ikke grunnlag for å vurdere Norddalsfossen som et vandringshinder relatert til lave vannføringer i elva, men både laks og sjørret er registrert ovenfor fossen i 2013, 2016 og 2017.*"

Søknaden om endret minstevannføringskrav er ikke basert på en målrettet forundersøkelse der man har kartlagt mulige effekter av de foreslåtte endringene, men på en rapport som ble bestilt for å kartlegge status for fiskebestandene og vurdere mulige tiltak som følge av at regulant hadde brutt kravene til slipp av vann i perioden 1983-2009 og 2009-2010. Selv om det i denne rapporten står at det var registrert at voksen fisk av laks og sjørret hadde gått opp flere år og at de mente at 1 m³/s var nok, så skriver de også "*Våre undersøkelser gir ikke grunnlag for å vurdere Norddalsfossen som et vandringshinder relatert til lave vannføringer i elva*". Siden vi antar at sikring av oppvandring av

voksen fisk har vært et viktig tema i utformingen av både nåværende og tidligere manøvreringsreglement, mener vi at det ikke er nok dokumentert kunnskap om hvilke effekter en redusert sommervannføring ned til 1 m³/s i perioden 15/8 - 30/9 vil ha. Vi mener at det er avgjørende å kartlegge om Norddalsfossen er et vandringshinder ved lave vannføringer, før vi kan ta stilling til om foreslått reduksjon vil være til ulempe for fiskeproduksjonen, da det virker som at de øvre arealene oppstrøms fossen gjennom de siste undersøkelsene som er gjennomført, er viktige for dagens produksjon av fisk. Dette gjelder også for laks, som i de tidligste studiene kun ble registrert nedstrøms Norddalsfossen.

Generelt er det slik at gytevannstanden (definert som forskjell i vannstand mellom gyteperioden om høsten og den laveste vannstanden om vinteren) bør være lavest mulig for å unngå innfrysing av gytegrøper og rogn. Det er derfor viktig at overgangen fra høst til vintervannføring tar hensyn til dette. Vi kjenner ikke gytetidspunktet for sjørreten (som gyter tidligst) i vassdraget, men antar at dette er vektlagt i tidligere vurderinger når 30/9 er satt som endringsdato. Når det nå fremmes en søknad om endret manøvrering, mener vi allikevel at også dette aspektet bør belyses. Om fisken gyter tidlig i vassdraget kan det tale for å gå ned på høstvannføringen, men dette må altså nøye veies opp mot viktigheten av å få fisken opp forbi eventuelle vandringshindre.

Temperatur er også en avgjørende parameter mtp. oppvandringstidspunkt og forsering av fossen. Vi foreslår at det logges temperatur for å få mer kunnskap rundt dette temaet, med spesielt fokus på sommertemperaturen.

Kanstad-Hanssen³ foreslo å redusere vannføringen til 1 m³/s for å redusere vannhastigheten og øke vanntemperaturen sommerstid som ett mulig tiltak. Rapporten nevner også at noe av vannet som man sparer om sommeren kan brukes for å øke vintervannføringen, noe som vil kunne gi økt vandrende areal vinterstid og noe høyere temperatur ved tapping av bunnvann fra Gammeloftvann. Det er ikke beskrevet ytterligere hvilken effekt økt vannføring vinterstid kan ha, eller hvor mye vann som vil være nødvendig. Vi foreslår at man undersøker hvor store endringer som må til for å få gevinster av et endret vintervannregime. En reduksjon i sommervannføring vil redusere det vandrende arealet og da redusere produksjonsarealet. Kan dette bøtes på med noe høyere vintervannføring? Det understrekes i søknaden at foreslåtte alternativene bygger på faglige råd fra Kanstad-Hanssen, men verken alternativ 1 eller 2 eller ellers i søknaden foreslår en endring av vintervannføring som foreslått i fagrapporten. Vi mener at det kan være hensiktsmessig å undersøke nærmere hvor mye vann som må til for å få en gevinst av økt vintervannføring, og om redusert vannføring i periode 15.8 - 30.9 kan bøtes på med noe høyere vintervannføring.

I rapporten foreslås det også at det i forbindelse med en naturlig smeltevannsflom i juni over ett til to døgn slippes vann for å løfte flommen til et nivå som tilsvarer uregulerte flommer, dvs. at total vannføring i elva nærmer seg 15 m³/s målt i øvre del av elva. Dette er også foreslått i søknaden til Nordkraft. Tilsvarende problemstillingen med reduksjon ned til 1 m³/s, mener vi at man må dokumentere at denne endringen fra lokkeflommer i oppvandringsperioden til en simulert naturlig vårflom ikke vil gå på bekostning av oppvandring.

Konklusjon

Miljødirektoratet mener at søknaden ikke gir oss all informasjonen som trengs for å gjøre en god vurdering av de omsøkte endringene. Vi antar at både dagens og tidligere krav om økt slipp av minstevannføring på ettersommeren og tidlig høsten, ble satt for å sikre oppvandring av fisk i vassdraget. Vi mener derfor at det trengs noe mer kunnskap når det gjelder nivået på vannføringen som er nødvendig for å sikre vandring forbi Norddalsfossen, før vi kan vurdere alternativene skissert i søknaden. Man må dokumentere om fossen kan være et vandringshinder ved det nivået på minstevannføring som nå er omsøkt. I tillegg bør det loggføres temperatur, spesielt sommerstid og dokumentere gytetidspunkt før man kan avgjøre om endret minstevannføring til 1 m³/s i perioden 15/8 - 30/9 og endring av lokkeflommene til vårflom vil kunne gagne eller skade fisken i vassdraget.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Raoul Bierach
seksjonsleder

Sara Brækhus Zambon
seniorrådgiver

Kopi til:
STATSFORVALTEREN I NORDLAND

Postboks 1405

8002

BODØ